

- Nuri Bilge Ceylan'ın *Bir Zamanlar Anadolu'da* (2011) adlı filmi Oscar aday adayı oldu. Ceylan'ın filmi, Selim Demirdelen'in *Kavşak* (2010), Orhan Oğuz'un *Hayde Bre* (2010), Derviş Zaim'in *Gölgeler ve Suretler* (2010), Handan İpekçi'nin *Çınar Ağacı* (2011), Seyfi Teoman'ın *Bizim Büyük Çaresizliğimiz* (2011) ve Seren Yüce'nin *Çoğunluk* (2010) filmi arasından seçildi.
- Marmarisli yazar Engin Tamer Mihç'i'nin kaleme aldığı *Cudi'den Adatepe'ye* isimli kitap sinema filmi olacak. Yazar kitabıyla ilgili olarak yapımcılardan film yapma konusunda yoğun talep olduğunu söyledi. Engin Tamer Mihç'i, kitabında, Kürt sorununun insani boyutlarını, örgütten kaçarak Marmaris'e yerleşen Hüseyin ile ağabeyini askerde şehit vermiş Eylem'in yakınlaşmalarını anlatıyor.
- 11. Frankfurt Türk Film Festivali, 04 - 13 Kasım 2011 tarihleri arasında düzenlendi. Festival, başta T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Frankfurt Belediyesi'ne bağlı Kültür Dairesi ve Çok Kültürlülük İşleri Ofisi ile Hessen Eyalatı Film Destekleme Fonu olmak üzere resmi ve gayri resmi birçok kurum ve kuruluşun mali desteği ile gerçekleştiriliyor. Gösterilecek filmler arasında *Hayde Bre* (2010), *Aşk Tesadüfleri Sever* (2010), *Bal* (2010), *Kağıt* (2011), *Bizim Büyük Çaresizliğimiz* (2010), *Denizden Gelen* (Zeytin Dalı), *Kaybedenler Kulübü* (2011), *Press* (2010), *Saklı Hayatlar* (2011), *Sinyora Enrica ile İtalyan Olmak* (2011) ve *Siyah Beyaz* (2010) gibi filmler var.
- Çok sayıda önemli ismin yazarları arasına katıldığı aylık *Film Arası Dergisi*, önemli sinema yazarlarından İhsan Kâbil'i de her ay okurlarıyla buluşturuyor. Sinema gündemini *Film Arası Dergisi* okurları için yorumlayacak olan İhsan Kâbil, derginin Kasım ayında yayımlanan 16. sayısında 48. Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali'yle ilgili tartışmaları, *Bir Zamanlar Anadolu'da* (2011) filminin Oscar adaylığını ve son yıllarda gelişim gösteren belgesel alanındaki hareketliliği değerlendirdi.

- Türkiye Sinema ve Audiovisual Kültür Vakfı, bilinen adıyla TÜRSAK, tarafından on yedi yıldır aralıksız olarak sürdürülen TÜRSAK Sinema Seminerleri 12 Kasım 2011 cumartesi günü sinema araştırmacısı ve öğretim görevlisi Burçak Evren'in vereceği Dünya Sinema Tarihine Genel Bakış semineri ile başladı ve 18 Şubat 2012 tarihine kadar devam edecek.
- İstanbul Yeditepe Üniversitesi, suikaste kurban giden üç gazeteciyi yeni bir belgesel ile anıyor. Yeditepe Üniversitesi Gazetecilik Bölümü ve Radyo Televizyon Sinema Bölümü öğrencileri ortak bir projeye üçü de hain suikastlere kurban giden gazeteci ve fikir adamları olan Abdi İpekçi, Uğur Mumcu, Hrant Dink'i bir arada ele aldıkları bir belgesel film ortaya çıkardılar.
- Ekim ayı içerisinde önce Ankara'da sonra İzmir'de sinemaseverlerle buluşan *Karşıdan Bakış/ Der andere Blick* film seçkisi 20 Ekim'den itibaren İstanbul Modern'de gösterilmeye başladı. Küratörlüğünü sinema yazarı Engin Ertan'ın üstlendiği seçkide gösterilen filmler, göç çerçevesinde Almanya ve Türkiye arasındaki bağa ve kültürel alışveriş üzerine yoğunlaşıyor.

SUNDANCE FİLM FESTİVALİ ve CAN

Bu yıl 19-29 Ocak arasında yapılan Sundance Film Festivali, uluslararası bağımsızların en önemli mecrası sayılıyor. Hollywood'un çarklarına sıkışmadan üretmeye çalışan, Akademi Ödülleri'ne oynamayan sinemacıların yıllardır yegane mekanı haline gelen festivalin, bu yıl Türkiye'de daha çok duyulmasının sebebi, Raşit Çelikezer'in *Can*(2011) adlı filmi. Jüri Özel Ödülü'nü alan yapım, festivalin internet sitesinde, "İstanbul'da mutlu bir hayat süren genç bir çiftin yasadışı yollardan evlat edinme kararı, onların geleceğini tehdit eder." diye tanıtılıyor(1).

Festivalin geçmişi eskilere dayanıyor. 1978'den beri Utah eyaletinde yıllık düzenlenen Utah Birleşik Devletler Film Festivali, Sundance'in öncülü. İlk yıl, yerel yöneticilerin teşvikiyle düzenlenen festivalin amaçları da sıralanmıştı: Amerikan yapımı filmleri göstermek, bağımsız sinemayı desteklemek, yapımcılara Utah'ı tanıtmak. 78'deki festivalde gösterilen *Midnight Cowboy*(John Schlesinger, 1969), *Mean Streets*(Martin Scorsese, 1973), *A Streetcar Named Desire*(Elia Kazan, 1951) gibi yapımlardan da anlaşılacağı gibi; ilk zamanlarda, yakın tarihte çekilip klasikleşen filmler izleyiciyle buluşuyordu. Prodüksiyon atölyeleriyle de zenginleştirilen organizasyon, daha o yıllarda bile 'bağımsız' olma niteliği taşıyan ilk festivallerden sayılıyordu. 1979'de kurumsallaşma yolunda ilk düzenlemeleri yapılan organizasyonda, o yıl 60'dan fazla gösterim ve bununla birlikte çok sayıda panel düzenlendi. O yıl ilki verilen Frank Capra Özel Ödülü de Jimmy Stewart'a verildi. 1981'de Robert Redford(2)'un kurduğu Sundance Enstitüsü'yle birlikte festival hem nitelik hem nicelik olarak bambaşka bir hal aldı; Utah'ta artık her yıl onlarca genç yönetmen ve yüzlerce film dünya sinemasının vitrinine çıkarmaya başlamıştı. 1985'e gelindiğinde ise Enstitü, organizasyonu tamamen bünyesine kattı, uluslararası sinemacılara da çağrı yapmaya başladı.

Festivalin ismiyse, 1991'de Sundance olarak değiştirildi. Yeni isim, enstitünün başında olan Robert Redford'un, 1969 yapımı *Butch Cassidy and the Sundance Kid*(George Roy Hill) filminde oynadığı *Sundance Kid* karakterine bir göndermeydi(3). Sundance, dünyanın her yerinden hala çok küçük bütçelerle çekilen filmlerin ve sistemin dışında kalmayı seçen ya da tercihlerinden dolayı buna zorlanan sinemacıların mabedi konumunda; dahası, ilk yıldan beri genç sinemacılar için paneller ve film yapımı üzerine yoğunlaşan atölyeleri de hala sürdürüyor. Festival ayrıca şirketlerin desteğiyle yeni yapımlara fon da oluşturuyor...

30 yılı aşkın süredir devam eden organizasyonun desteklediği filmlerin ve yönetmenlerin listesi çok geniş. Robert Rodriguez, Quentin Tarantino, Steve James, Steven Soderbergh, James Wan ve and Jim Jarmusch gibi isimleri geniş kitlelerle ilk buluştukları yer Sundance. Amerikan bağımsızlarının ustası Jarmusch'un, ikinci uzun metrajı *Stranger Than Paradise*(1984), 1985'in Jüri Özel Ödülü sahibi. Sonraları ana akımın içinde üretmesine rağmen filmlerindeki 'bağımsız' damarı koruyan Soderbergh ise, ilk filmi *Sex, Lies, Videotape*(1989) ile 1989'da Seyirci Ödülü'nü almış. Todd Haynes ve onun *Poison*(1991)'ının dünyaca tanınması yine Sundance sayesinde (*Poison*'ın 1991'de aldığı Drama Jüri Özel Ödülü, bu yıl *Can* aldı). Bir yıl sonra, 1992'de *Reservoir Dogs*(1992) ile dünya sineması, Utah'da "şiddeti estetize" edebilen bir sinemacıyla tanıştı, Quentin Tarantino. Tarantino'nun yakın arkadaşı ve bugün bağımsız sinemanın ders niteliğindeki filmi *El Mariachi*(1992)'nin Robert Rodriguez ise, *El Mariachi*'siyle 1993'teki festivalin keşfi. 7 bin dolarla çekilen bu filmden sonraki yıl, 'pahalı' bir filmle Kevin Smith'in kariyeri kırılacaktı: -yaklaşık 28 bin dolara çekilen- *Clerks*(1994). Ertesi yıl, düşük bütçeli film hakimiyeti sürüyordu; 24 bin dolarlık *The Brothers McMullen*(1995), Edward Burns'un bağımsız film arşivine o yılki katkısıydı. 1999'da, 20 bin dolara malolan *The Blair Witch Project*(Daniel Myrick-Eduardo Sanchez, 1999), bağımsız sinemanın yeni 'kutsal filmi' olarak Sundance'in salonlarındaydı. Aynı yıl Seyirci Ödülü'nü ise üçlü anlatımıyla *Run Lola Run*(Tom Tywker, 1999) almıştı. 2001'de Sundance'te dünyanın karşısında, yine 'tuhaf' anlatımlı bir film çıktı: *Memento*(Christopher Nolan, 2000). 2001'e gelindiğinde ise *queer* sinemanın son dönemki ayrık ismi John Cameron Mitchell, ilk filmi *Hedwig and the Angry Inch*(2001) ile En İyi Yönetmen seçilmişti. 2004'te yine bir korku filmi,

Saw(James Wan, 2004) festivalde büyük ilgi gördü. 2006'da kara-komedinin önemli örneklerinden *Little Miss Sunshine*(Jonathan Danton-Valeria Faris, 2006) da dünya prömiyerini Sundance'te yaptı... Sundance'in, belgesel takdimleri de dikkate değer. İlk bakışta göze çarpanlar, 1991'de *Paris Is Burning*(Jenny Livingston) ve 2004'te *Brother To Brother*(Rodney Evans) *Queer* hissiyatı yüksek bu yapımlar, bugün belgeselde dünya sinemasının kültleri arasında... Yıllar içinde uluslararası yapımcıların da uğrak yeri olan Sundance'de, her yıl yüzlerce film dağıtım ağına giriyor; onlarca yönetmen yeni filmlerine fon buluyor...

Sundance'te Raşit Çelikezer'in aldığı ödülün çapı, festivalin geçmişine bakınca anlaşılıyor. Dokuz Eylül Üniversitesi Sinema Televizyon Bölümü'nden mezun olan Çelikezer, aslında çok uzun zamandır tiyatro ve televizyonda üretmeye devam ediyor. Önceleri asistanlık yapan Çelikezer, tiyatro oyunları yazmaya başladı; sonrasında da *Çocuklar Duymasın* adlı diziyi adını duyurdu, televizyonda çok sayıda program-dizi yönetti. 2008'e geldiğinde ise Erdan Kural'ın yönettiği *Vicdan*'ın senaryosunu yazdı; filmin üç karakter arasında geçen karanlık hikayesi, geleneksel/ataerkil hiyerarşi içinde varolmaya çalışan iki kadını ve o güç ilişkilerin kadınların hayatındaki temsilcisi olan bir adamı anlatıyordu. Ardından, ilk filmi *Gökten Üç Elma Düştü* filminde yine hikayeyi üç kişi üzerinde kuran Çelikezer bu sefer daha iyimserdi. Bir 'kaybedenler' buluşması şeklinde süren hikaye, üçlünün 'aile' formuna bürünmesiyle huzurlu bir sona ulaşıyordu. 3 yıl sonra, *Can*'la yine karanlık bir hikayeye döner Çelikezer; tek eksikleri çocuk olan bir ailenin yasadışı yollarından evlat edinme çabası ve yeni anne-çocuk arasındaki ruhsal boşluk sonucu sarpa saran durum... Film Altın Portakal'daki Jüri Özel Ödülü ve Seyirci Ödülü'nden sonra, Sundance'te de Dramatik Dalda Dünya Sineması Jüri Özel Ödülü'nü aldı. Şimdiye kadar uluslararası yarışmaya Türkiye'den film almayan Sundance'teki bu ödül, bundan sonra Sundance'in Türkiye bağımsızlarına bakışını da değiştirecektir sanırım.

(1) <http://www.sundancechannel.com/festival/photos/543/>

(2) Redford, aynı zamanda yapımcı ve yönetmen. Bağımsız sinemayı destekleyen Redford'un ana akımdaki saygınlığı ilginçtir. Redford, 1974 ve 76'de Amerika'nın "en çok gişe yapan oyuncusu" seçilmiş. Dahası, 1980'de yönetmenlik denemesi *Ordinary People* filmiyle En İyi Yönetmen dalındaki, 2002'de *Ömür Boyu Başarı* adı altındaki Akademi Ödülleri'ni almış; onlarca kez oyuncu ve yönetmen olarak Oscar'a aday gösterilmiş.

(3) Redford, Sundance'teki alanı alabilmek için, ilk olarak bu filmde aldığı parayı kullandığını söylemiştir.

Can Sever